

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล สัมพันธภาพในครอบครัว การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ความเข้มแข็ง และการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้าที่เข้ารับการรักษาด้วยยาในแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวโดยรวมและรายด้านของเยาวชนผู้เสพยาบ้าในแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล สัมพันธภาพในครอบครัว การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ความเข้มแข็ง และการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้า ในแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนที่เสพยาบ้า ทั้งเพศหญิงเพศชายที่มาใช้บริการบำบัดรักษาในแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เยาวชนผู้เสพยาบ้าที่มารับบริการบำบัดรักษาด้วยยา ในแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ระหว่างวันที่ 17 มิถุนายน – 9 สิงหาคม 2545 ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากตารางประมาณจำนวนตัวอย่างซึ่งมี Power = .80 Effect size = .30 และ $\alpha = .05$ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 88 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 5 ส่วนประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของเยาวชนผู้เสพยาบ้าในแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์
2. แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้า ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวัดสัมพันธภาพในครอบครัวของอัญชลี จิตะบุระ (2536) ตามแนวคิดของฟรายด์แมน (Friedman, 1986) และของมอร์โรและวิลสัน (Morrow and Wilson, 1961) ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. แบบสอบถามการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารของเยาวชนผู้เสพยาบ้า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตามแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารของ วิลส์ และชินาร์ (Wills and Shinar, 2000) ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. แบบสอบถามความเข้มแข็ง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามแนวความคิดความเข้มแข็งของโคบาส่า (Kobasa, 1979) รวมกับแนวคิดของ โพลล็อก (Pollock, 1984) ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

5. แบบสอบถามการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการปรับตัวตามรูปแบบของรอย (The Roy Adaptation Model, 1999) ร่วมกับประยุกต์ข้อคำถามการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดของประภาพร ผูกพันธ์ (2543)

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ท่าน หาความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเมื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพในครอบครัว แบบสอบถามวัดการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร แบบสอบถามวัดความเข้มแข็ง แบบสอบถามวัดการปรับตัวโดยรวมและการปรับตัวรายด้าน ได้แก่ ด้านสรีรวิทยา ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เท่ากับ .93, .96, .98, .99, .96, .97, .97 และ .93 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามทั้งหมด 95 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ 88 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.63 ของแบบสอบถามที่สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้ คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการคำนวณหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การจรรยา และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์เป็นเพศชาย (ร้อยละ 91.6) มากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 8.4)

2. ปัจจัยส่วนบุคคลของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ได้แก่ อายุ การศึกษา ระยะเวลาที่เริ่มเสพยาบ้า และจำนวนครั้งที่เข้ารับการบำบัดรักษา พบว่า เยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีอายุอยู่ในช่วง 14 – 24 ปี และมีอายุโดยเฉลี่ย 18.11 ปี มีจำนวนปี การศึกษาอยู่ในช่วง 5 – 16 ปี การศึกษาโดยเฉลี่ย 9.76 ปี ซึ่งอยู่ในระดับมัธยมศึกษาที่ 3 ส่วนระยะเวลาของการเสพยาบ้าอยู่ในช่วง 1 – 96 เดือน โดยเฉลี่ย 26.38 เดือน และพบว่าเยาวชนผู้เสพยาบ้า ส่วนใหญ่เข้ารับการบำบัดรักษาครั้งที่ 1 – 6 โดยเฉลี่ยเป็นครั้งที่ 2

3. เยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ มีสัมพันธภาพใน ครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.58)

4. เยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ได้รับการ สนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.44)

5. เยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ มีความเข้มแข็ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.46)

6. เยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ มีการปรับตัว โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.35) และมีการปรับตัวในด้านสรีรวิทยา และด้านบทบาทหน้าที่ที่อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.56 และ $\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.49 ตามลำดับ) ส่วนการปรับตัวในด้านอัตมโนทัศน์ และด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน พบว่ามีอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.34 และ $\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.62 ตามลำดับ)

7. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาของการเสพยาบ้า และจำนวนครั้งที่เข้ารับการบำบัดรักษาในปัจจุบัน สัมพันธภาพใน ครอบครัว การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ความเข้มแข็ง และการปรับตัวโดยรวม และรายด้าน ของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ มีผลการวิจัยดังนี้

7.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ โดยรวมและรายด้าน ในด้านสรีรวิทยา ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน พบว่า

- เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้านอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวมและ รายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ระยะเวลาของการเสพยาบ้าไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวม และรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- จำนวนครั้งที่เข้ารับการบำบัดรักษาในปัจจุบันไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ โดยรวมและรายด้าน ในด้าน สรีรวิทยา ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยในข้อที่ 1 คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาของการเสพยาบ้า และจำนวนครั้งที่เข้ารับการบำบัดรักษาในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์

7.2 สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้านทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยในข้อที่ 2 คือ สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์

7.3 การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับการปรับตัวโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยในข้อที่ 3 คือ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับการปรับตัวรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่เพียงด้านเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$

7.4 ความเข้มแข็งมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการปรับตัวโดยรวมและรายด้านทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยในข้อที่ 4 คือ ความเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล สัมพันธภาพในครอบครัว การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ความเข้มแข็ง และการปรับตัวโดยรวมและรายด้านของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ผลการศึกษาแยกอภิปรายตามสมมติฐานได้ดังนี้

1. การศึกษา สัมพันธภาพในครอบครัว การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ความเข้มแข็งและการปรับตัวโดยรวม และรายด้านของเยาวชนผู้เสียหายบำ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์

1.1 การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว ของเยาวชนผู้เสียหายบำ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนผู้เสียหายบำ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ มีการรับรู้ว่ามีสัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่เยาวชนมีความห่างเหิน ขาดความสนิทสนมใกล้ชิดกับครอบครัวซึ่งเป็นแหล่งสนับสนุนที่มีความสำคัญของบุคคลมากที่สุด เป็นแหล่งสนับสนุนด้านอารมณ์ ให้ความรัก ความอบอุ่น หากเกิดอุปสรรค ความผิดหวัง ความท้อแท้ ครอบครัวจะเป็นแหล่งให้กำลังใจทำให้สามารถผ่านอุปสรรคไปได้ การรับรู้ถึงสัมพันธภาพในครอบครัวเพียงระดับปานกลางนี้ อาจทำให้เยาวชนผู้เสียหายขาดความอบอุ่น และเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งนำไปสู่การติดยาบำได้ ความรู้สึกห่างเหินกับครอบครัวดังกล่าว อาจสะท้อนให้เห็นชัดเจนมากขึ้นเมื่อพิจารณาข้อมูลสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นรายข้อ โดยพบว่าข้อที่สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนผู้เสียหายบำมีสัมพันธภาพกับครอบครัวในระดับต่ำ เช่น เยาวชนผู้เสียหายบำรู้สึกน้อยใจต่อทำที่ คำพูดหรือวิธีที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อเยาวชน ($\bar{X} = 2.81$) และในข้อสมาชิกในครอบครัวไม่เห็นด้วยกับการกระทำหรือความคิดเห็นที่ เยาวชนคิดว่าถูกต้องหรือมีเหตุผล ($\bar{X} = 2.90$) เยาวชนผู้เสียหายบำรับรู้ว่ามีสิ่งเหล่านี้ทำให้เยาวชนรับรู้ว่ามีสัมพันธภาพกับสมาชิกอื่นในครอบครัวในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของรัฐพล อินทวิชัย (2540) ที่พบว่าส่วนใหญ่ผู้เสียหายบำมีความสัมพันธภาพกับบิดามารดาแบบห่างเหิน ขาดความสนิทสนมใกล้ชิด ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าตัวเองขาดความอบอุ่น และนำไปสู่สาเหตุของการติดยาบำ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาลักษณะการบำบัดรักษาของโรงพยาบาล เน้นที่ระบบการรักษาแบบสมัครใจที่จะรับการบำบัดรักษาของเยาวชนเป็นหลัก และการบำบัดรักษาเป็นระยะบำบัดรักษาด้วยยา ซึ่งบุคลากรของโรงพยาบาลได้มีการเตรียมความพร้อมของเยาวชนและครอบครัว โดยการให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวขณะรับการบำบัดรักษาและให้คำปรึกษารายบุคคลเพื่อจูงใจและดูความพร้อมของเยาวชนและครอบครัวที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาแบบจิตสังคัมบำบัด (โรงพยาบาลธัญญารักษ์, 2544) ซึ่งวิธีดังกล่าวที่กล่าวมาอาจเป็นผลให้เยาวชนมีการรับรู้ว่าครอบครัวของตนมีสัมพันธภาพในระดับปานกลาง

1.2 การศึกษาการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารของเยาวชนผู้เสียหายบำ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนผู้เสียหายบำ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการบำบัดรักษาเป็นช่วงที่เยาวชนกำลังเผชิญกับความเครียดในการปรับตัวต่อการบำบัด จึงทำให้เยาวชนสนใจ รับรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือมีวิธีการแสวงหาความรู้หรือคำแนะนำ

และข้อคิดเห็น จากแหล่งต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลตนเองในระหว่างบำบัดรักษามากขึ้น ประกอบกับการที่โรงพยาบาลธัญญารักษ์ได้รับการรับรองคุณภาพบริการซึ่งหมายถึงเป็นโรงพยาบาลที่มีมาตรฐานการดำเนินงานในเรื่องของการให้ข้อมูลข่าวสารทำให้เยาวชนผู้เสพยาบ้าที่เข้ารับการบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลทุกรายได้รับข้อมูลข่าวสารโดยผ่านกระบวนการ การได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งรายกลุ่ม และรายบุคคลในเรื่องเกี่ยวกับการดูแล ตนเองในระหว่างบำบัดรักษาจากบุคลากรของโรงพยาบาล ดังจะเห็นได้จาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเยาวชนผู้เสพยาบ้าได้รับคำแนะนำให้เข้าใจถึงประโยชน์ของการบำบัดรักษาให้ครบกำหนด ($\bar{X} = 4.09$) และได้รับการกระตุ้นจากเจ้าหน้าที่ให้เกิดความตั้งใจในการบำบัดอย่างจริงจัง ($\bar{X} = 4.09$) นอกจากนี้ระดับการศึกษาของเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงอาจทำให้ เยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมในการเรียนรู้ หรือปฏิบัติตนเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองได้ดี (วิภารัตน์ แสงสุวรรณ, 2541) ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของเยาวชนอยู่ในระดับมาก

1.3 การศึกษาความเข้มแข็งของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) ทั้งนี้เนื่องจาก ความเข้มแข็งเป็นลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพส่วนบุคคลที่ทำให้บุคคลคงไว้ซึ่งความมีสุขภาพดี ถึงแม้ว่าจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด (Kobasa, 1979: 1 - 11) และเมื่อบุคคลเผชิญกับการเจ็บป่วย ความเข้มแข็งจะทำหน้าที่เปรียบเสมือนแหล่งประโยชน์ภายในตัวบุคคล เพื่อดูดซับความเครียด และเพิ่มความสามารถในการทนทานต่อความเครียด (Pollock, 1989: 55) ซึ่งการบำบัดรักษาของเยาวชนผู้เสพยาบ้าก็เปรียบเสมือนความเครียดที่เกิดจากการเจ็บป่วยเช่นกัน ดังนั้นในระหว่างการบำบัดรักษาเยาวชนจะดึงความเข้มแข็งที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ เพื่อทำให้ตนคงไว้ซึ่งการมีสุขภาพดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเยาวชนผู้เสพยาบ้ามีคะแนนลักษณะความเข้มแข็งทั้งสามประการตามแนวคิดของ โคบาส่า (Kobasa, 1979: 1 - 11) ในระดับที่สูงมาก เช่น เชื่อว่าจิตใจของตนเองเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการควบคุมให้การบำบัดรักษายาเสพติดได้ผล ($\bar{X} = 4.21$) ซึ่งเป็นลักษณะของการควบคุม และในข้อคิดว่าตนเองสามารถเลิกเสพยาบ้าได้สำเร็จ ($\bar{X} = 4.30$) และในข้อ การเลิกเสพยาบ้าได้เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับเยาวชนมาก ($\bar{X} = 4.38$) ซึ่งเป็นลักษณะของความมุ่งมั่น นอกจากนี้ในข้อรู้สึกว่าการเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดจะทำให้ชีวิตตนเองเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.44$) ซึ่งเป็นลักษณะของความท้าทาย สิ่งเหล่านี้อาจทำให้เยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก

1.4 การศึกษาการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ มีการปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มเยาวชนเป็นวัยที่มีการปรับตัวมากตามระยะพัฒนาการอยู่แล้ว นั่นคือมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและอารมณ์ค่อนข้างสูง มีการปรับตัวยาก และบางครั้งเกิดความสับสนในตนเอง จากการที่ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งความสับสน หรือรู้สึกสองฝักสองฝ่ายในภาวะพึ่งพา และการแยกตัวเป็นอิสระจากครอบครัว ก่อให้เกิดผลกระทบให้อารมณ์มีการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย อีกทั้งอาจทำให้การแสดงออกของพฤติกรรมและความคิดมีการเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับเยาวชนกลุ่มตัวอย่างเสพยาบ้ามาเป็นระยะเวลานาน คืออยู่ในช่วง 1 – 96 เดือน โดยเฉลี่ย 26 เดือน การที่เยาวชนเสพยาบ้าเป็นเวลานานนี้ อาจเนื่องมาจากเหตุผลบางประการ คือ เยาวชนที่เสพยาบ้าส่วนใหญ่จะไม่บอกให้ใครๆ รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวทราบว่าตนเองใช้สารเสพติด (โสภา ชูพิกุลชัย ขปิลมันน์ และคณะ, 2528) ทำให้มารับการบำบัดรักษาช้า ซึ่งในงานวิจัยนี้ก็เช่นกัน ผู้วิจัยพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้มาบำบัดรักษาด้วยตนเอง นอกจากนี้การเสพยาบ้าเป็นเวลานานโดยไม่ได้รับการบำบัดรักษาที่ถูกต้องนั้น นอกจากจะทำให้ระบบการทำงานของร่างกายเปลี่ยนแปลงไปแล้วยังทำให้บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2541; เสมอจันทร์ อะนะเทพ, 2535) เนื่องจากการเสพยาบ้าเป็นเวลานานจะทำให้เกิดความเคยชินของร่างกาย เมื่อไม่ได้เสพยาบ้าจะปรับตัวเข้าสู่สภาพเดิมจนเยาวชนผู้เสพยาบ้ารู้สึกถึงความผิดปกติจนร่างกายไม่สามารถปรับได้ทำให้ต้องแสวงหายาบ้ามาเสพเพื่อระงับความทรมาน ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของประภาพร ผูกพันธ์ (2543) ซึ่งพบว่าเด็กวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด มีการปรับตัวโดยรวมปานกลางเช่นกัน

เมื่อพิจารณาการปรับตัวเป็นรายด้านพบว่า เยาวชนผู้เสพยาบ้ามีการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่และด้านสรีรวิทยาในระดับที่เหมาะสมมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 และ 3.68 ตามลำดับ มีการปรับตัวด้านกรพึ่งพาซึ่งกันและกันและด้านอัตมโนทัศน์เหมาะสมปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และ 3.22 ตามลำดับ ทั้งนี้สามารถอธิบายรายละเอียดของการปรับตัวด้านต่างๆ ได้ดังนี้

การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ ในภาพรวมมีการปรับตัวอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ซึ่งแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าคุณสามารถแสดงออกตามบทบาทหน้าที่ได้ตามความคาดหวังของสังคม โดยจะเห็นได้ชัดเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อ แล้วพบว่าเยาวชนผู้เสพยาบ้ามีความคิดเห็นว่าคุณมีการปรับตัวในรายข้อต่างๆ ต่อไปนี้ได้ ในระดับที่เหมาะสมมาก เช่น เชื่อว่าตนเองจะตั้งใจเรียนหรือตั้งใจทำงาน ($\bar{X} = 4.28$) และคิดว่าจะคบเพื่อนที่เอางานเอากារไม่เที่ยวเตร่ มั่วสุมเสพยาบ้า ($\bar{X} = 3.69$) ซึ่งเป็นการแสดงออกตามบทบาทของเยาวชน ส่วนบทบาทหน้าที่ใน

ครอบครัวเยาวชนคิดว่า เข้าร่วมการบำบัดรักษาเพื่อให้พ่อแม่สบายใจ ($\bar{X} = 4.08$) บทบาทให้สังคม เยาวชนคิดว่า การเข้ารับการรักษาจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้บุคคลอื่นที่ติดยาในชุมชน ($\bar{X} = 4.14$) และบทบาทหน้าที่ผู้ป่วย คือ เยาวชนเชื่อว่าจะปฏิบัติตามแนวทางการรักษาทุกเรื่อง ทั้งนี้การปรับตัวที่เหมาะสมในด้านบทบาทดังกล่าวอาจเป็นผลเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีอายุเฉลี่ย 18 ปี และมีการศึกษาค่อนข้างดี คือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้มีความพร้อมในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติตนเพื่อดูแลตนเองในระยะบำบัดรักษาได้ดี และมีวุฒิภาวะในการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ ลักษณะต่างๆ อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิภารัตน์ แสงสุวรรณ (2541) พบว่าผู้ป่วยเด็กวัยรุ่นโรคเรื้อรังมีการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่มากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา อยู่ในระยะเวลาที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อนของโรคที่รุนแรง สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง และพบว่ามีความผิดปกติทางร่างกายค่อนข้างน้อย ทำให้ผู้ป่วยไม่รู้สึกรำคาญตนเองอ่อนแอ และสอดคล้องกับการศึกษาของประภาพร ผูกพันธ์ (2543) พบว่าเด็กวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดมีการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับสูง

การปรับตัวด้านสรีรวิทยา พบว่าในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการปรับตัวด้านสรีรวิทยา ในระดับที่เหมาะสมมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่แสดงให้เห็นว่าเยาวชนผู้เสพยาบ้า สามารถปรับตัวได้เหมาะสมมาก ได้แก่ สามารถรับประทานอาหารได้ตามปกติ ($\bar{X} = 3.86$) ไม่มีอาการคลื่นไส้อาเจียน ($\bar{X} = 4.22$) การขับถ่ายปกติ ($\bar{X} = 4.24$) และมีการพักผ่อนหย่อนใจ ($\bar{X} = 3.68$) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของประภาพร ผูกพันธ์ (2543) ซึ่งพบว่าเด็กวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดมีการปรับตัวด้านสรีรวิทยาสูง โดยมีการพักผ่อน การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การขับถ่ายปกติ สามารถรับประทานอาหารได้ตามปกติ ไม่มีอาการคลื่นไส้อาเจียนและไม่มีอาการเบื่ออาหาร การปรับตัวด้านสรีรวิทยาที่ดีนี้ อาจอธิบายได้ว่า ในขั้นการถอนพิษของยาบ้าผู้ป่วยจะมีอาการหิวบ่อย กินจุ (ธงชัย อุ้นเอกลาภ, 2540) จึงไม่ค่อยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอาการเบื่ออาหาร หรือรับประทานอาหารได้น้อยลง ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชน และส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 91.6) ซึ่งเป็นวัยที่มีการพัฒนาทางด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว ร่างกายต้องการอาหารเพิ่มมากขึ้น และมีการเผาผลาญอาหารมาก จำเป็นต้องใช้พลังงานมากในการเจริญเติบโต จึงไม่มีปัญหาในการรับประทานอาหารได้น้อย แต่ยังคงพบที่มีการปรับตัวด้านสรีรวิทยาต่ำ คือ การที่เยาวชนไม่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของประภาพร ผูกพันธ์ (2543) ที่พบว่าเด็กวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ อาจเนื่องมาจากลักษณะของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ป่วยใน ซึ่งมีการกำหนดกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นการใช้เวลาว่างโดยการออกกำลังกายจึงมีมากกว่าผู้ป่วยที่บำบัดรักษาแบบผู้ป่วยนอก ที่อาจทำกิจกรรมอย่างอื่นได้เมื่อมีเวลาว่าง เช่น การช่วยงานพ่อแม่แทน

การปรับตัวด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการ

ปรับตัวด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกันเหมาะสมในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากการปรับตัวด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกันเป็นการปรับตัวเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคม หรือเป็นการตอบสนองความต้องการที่จะมีสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในการให้ความรัก ความห่วงใย ก่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย แต่เยาวชนผู้เสพยาบ้าอาจมีลักษณะบุคลิกภาพที่อ่อนแอ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองเข้ากับบุคคลอื่นไม่ได้ จึงแยกตนเองออกจากสังคม ดังจะเห็นได้จากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเยาวชนไม่สามารถเริ่มพูดคุยหรือ ขอทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ก่อน ($\bar{X} = 3.09$) และเยาวชนผู้เสพยาบ้ามักจะอยู่คนเดียวเมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ ($\bar{X} = 2.48$) ประกอบกับเยาวชนเหล่านี้ไม่กล้าปรึกษาครอบครัวเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ($\bar{X} = 3.25$) ทำให้หาทางออกนอกบ้านเพื่อหาที่พึ่งใหม่ที่อยู่นอกบ้าน ซึ่งจะก่อให้เกิดการพึ่งพา หรือการปรับตัวด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกันไม่เหมาะสมเท่าที่ควร

การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ ในภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์เหมาะสมในระดับปานกลาง ซึ่งการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการคงไว้ซึ่งความมั่นคงทางด้านจิตใจ ถ้าประสบความสำเร็จจะเกิดการปรับตัวเหมาะสม รอย (Roy, 1999) แบ่งการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ออกเป็นอัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย และอัตมโนทัศน์ด้านบุคคล โดยมองว่าอัตมโนทัศน์ด้านร่างกายเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับสภาวะและสมรรถภาพ การทำหน้าที่ของร่างกาย และความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะภายนอกของตนเอง เมื่อพิจารณารายข้อที่แสดงการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายที่เหมาะสม ในข้อที่เยาวชนเชื่อว่าการเลิกเสพยาบ้าจะทำให้ร่างกายของตนเองแข็งแรงเหมือนเดิม ($\bar{X} = 4.17$) ซึ่งเป็นความเชื่อของเยาวชนผู้เสพยาบ้าเกี่ยวกับสมรรถภาพการทำหน้าที่ของร่างกายตนเองในระดับเหมาะสมมาก ส่วนการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ด้านส่วนบุคคล รอย (Roy, 1999) กล่าวว่าอัตมโนทัศน์ด้านส่วนบุคคลประกอบด้วย ด้านอุดมคติของตนเอง ด้านความมั่นคงในตนเอง และด้านศีลธรรมจรรยาและจิตวิญญาณแห่งตน โดยที่ด้านอุดมคติของตนเองเป็นความมุ่งมั่นที่จะกระทำเพื่อให้ไปสู่จุดหมาย เมื่อกระทำไม่สำเร็จก็จะรู้สึกท้อใจ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าเยาวชนมีความมั่นใจว่าจะเลิกเสพยาบ้าได้ ($\bar{X} = 4.28$) ซึ่งความมั่นใจนี้ถ้าได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมในทางที่ถูกต้องจะทำให้เยาวชนสามารถเลิกเสพยาบ้าได้สำเร็จ

แต่เนื่องจากในระยะแรกของการหยุดเสพยา ฤทธิ์ข้างเคียงของยาที่บำบัดรักษา ทำให้เยาวชนผู้เสพยาบ้า มีอาการอ่อนเพลีย เมื่อยล้า ง่วงนอน และหลับมาก ซึ่งเป็นอาการแสดงออกทางกาย ประกอบกับเยาวชนส่วนมากถูกบังคับจากผู้ปกครอง หรือจากสถานกักกันให้มารับการบำบัดรักษา จึงอาจทำให้การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ด้านส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาอัตมโนทัศน์ด้านความมั่นคงในตนเอง ซึ่งเป็นการรับรู้ต่อตนเองตามความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับความมั่นคงหรือความปลอดภัย ซึ่งตามลักษณะของผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่ มักจะขาดสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่มีความมั่นคงในตนเอง (ธงชัย อุ่นเอกลาภ, 2541) ซึ่งสอดคล้อง

กับการศึกษาครั้งนี้ เพราะเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าเยาวชนรู้สึกกังวลใจในท่าทางของบุคคลรอบข้างที่มอง ($\bar{X} = 2.99$) ไม่อยากให้ใคร ๆ ถามเกี่ยวกับการเสพยาบ้า ($\bar{X} = 2.64$) และรู้สึกว่าคนในครอบครัวหรือคนอื่น ๆ คอยจ้องจับผิดการกระทำของตนเอง ($\bar{X} = 2.65$) จากที่กล่าวมาเป็นการแสดงออกถึงความวิตกกังวล ซึ่งเป็นการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม และในด้านศีลธรรมจรรยาและจิตวิญญาณ เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในเรื่องศีลธรรมจรรยา รวมถึงค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ถ้าหากบุคคลไม่สามารถปรับตัวในด้านนี้ได้จะเกิดความรู้สึกผิด เช่นเดียวกับเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เยาวชนรู้สึกผิดอยู่ตลอดเวลาที่ทำให้พ่อแม่เสียใจที่ตนเองไปเสพยาบ้า ($\bar{X} = 1.71$) และรู้สึกว่าตนเองได้ทำผิดหลักคำสอนทางศาสนา ($\bar{X} = 2.44$) ซึ่งเป็นการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้อาจส่งผลให้การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาของการเสพยาบ้า และจำนวนครั้งที่เข้ารับการบำบัดรักษาในปัจจุบันกับการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้าแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์

การที่ปัจจัยด้านเพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ สามารถอธิบายได้ว่า อาจเนื่องมาจากเยาวชนผู้เสพยาบ้าซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 91.6) มากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 8.4) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในระยะบำบัดรักษาของเยาวชนผู้เสพยาบ้าได้รับการปฏิบัติไม่แตกต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง จึงทำให้เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยหลายเรื่องที่ผ่านมา เช่นจากการศึกษาของ ทศนีย์ เกริกกุลธร (2536) พบว่าผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายมีการปรับตัวที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้สูงอายุทั้งเพศหญิงและเพศชายต่างก็อยู่ในวัยที่เสื่อมถอยที่มีความสามารถในการปรับตัวลดน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการการดูแลช่วยเหลือจากครอบครัว และสังคม เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตามวัยได้ และจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างของทศนีย์ เกริกกุลธร (2536) ในผู้สูงอายุทั้งเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ไม่แตกต่างกัน จึงอาจทำให้เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ลินน์, ฮันเตอร์ และ เพอร์รี่ (Linn, Hunter and Perry, 1979: 273 - 281) พบว่าผู้สูงอายุทั้งเพศหญิงและเพศชายมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน ของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ สามารถอธิบายได้ว่าเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนผู้เสพยาบ้ามีอายุอยู่ในกลุ่มใกล้เคียงกัน คือช่วงอายุ 14 - 24 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีพัฒนาการหลายๆ ด้าน เช่น ทางด้านร่างกาย คือ มีการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักและส่วนสูง ทางด้านอารมณ์

คือเป็นวัยที่ใช้อารมณ์รุนแรงการปรับตัวจึงค่อนข้างลำบาก ส่วนทางด้านสังคม เยาวชนเป็นวัยที่ต้องการอิสระเชื่อในความคิดของตนเอง และทางด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา พบว่าเยาวชนเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาที่พัฒนาอย่างเต็มที่ มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ทำให้เยาวชนผู้เสพยาบ้าที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีช่วงอายุอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน มีความสามารถในการปรับตัวของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัญชลี วิจิตรนุระ (2536) พบว่า อายุของผู้ป่วยโรคลินหัวใจ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว

ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้านของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ อาจเนื่องมาจากเยาวชนผู้เสพยาบ้าซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเยาวชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นวัยที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ หรือการปฏิบัติตนเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองได้ดี จึงทำให้การปรับตัวของเยาวชนไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ จงกถณี ดุ้ยเจริญ (2540) พบว่าระดับชั้นเรียนของวัยรุ่นตอนต้นไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว อาจเนื่องมาจากเมื่อเด็กเติบโตขึ้น ได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์ต่างๆ กว้างขวางมากขึ้น โดยมีได้ยึดถือตัวเองเป็นศูนย์กลางเหมือนแต่ก่อน และส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีลักษณะพัฒนาการตามวัยคล้ายคลึงกัน จึงทำให้การปรับตัวไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของนันทา ชัยพิชิตพันธ์ (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเสพยาบ้าซ้ำของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลธัญญารักษ์อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 14 - 16 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่บิดามารดาเห็นว่าเริ่มโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว จึงปล่อยอิสระ ไม่คอยใส่ใจดูแลสอดส่องเกี่ยวกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการเสพยาบ้า จึงทำให้เด็กวัยนี้มีการเสพยาบ้าซ้ำมากที่สุด ซึ่งแสดงถึงการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งไม่แตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 14 - 24 ปี จึงทำให้ระดับการศึกษาของเยาวชนผู้เสพยาบ้าไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน

ระยะเวลาของการเสพยาบ้าไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้านของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้เสพยาบ้าเมื่อหยุดเสพในระยะแรกจะมีอาการรู้สึกไม่เป็นสุข เครียด หงุดหงิด กระวนกระวาย หรือมีอาการซึมเศร้า และมีอาการอยากยามากขึ้นจึงจะพยายามพยายามหาวิธีทำให้มีระยะเวลาของการเสพยาบ้ามีเวลานานมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าเยาวชนมีระยะเวลาเสพยาบ้าโดยเฉลี่ย 2 ปี และเมื่อพิจารณาเกณฑ์การเข้ารับการรักษาแบบผู้ป่วยนอกนั้น จะต้องเป็นผู้ที่ไม่มีอาการเสพติดรุนแรง ไม่มีอาการทางจิตประสาท หรือสามารถควบคุมตนเองได้ (ธงชัย อุ้งเอกลาภ,

2541) ซึ่งลักษณะของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ไม่แตกต่างกัน จึงอาจทำให้ระยะเวลาของการเสพยาบ้า ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวมและรายด้าน

จำนวนครั้งที่เข้ารับการบำบัดรักษาในปัจจุบันไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวโดยรวม และรายด้านของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ทั้งนี้เนื่องจาก เยาวชนที่เข้าการบำบัดโดยเฉพาะเมื่อมารับครั้งแรกจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการบำบัดรักษา ที่ครบถ้วน และจะมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบำบัดรักษา มีความคุ้นเคยกับเหตุการณ์ต้องเผชิญ ทำให้เกิดความเคยชินกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และการบำบัดรักษาด้วยยาในแต่ละครั้งไม่มีความแตกต่างกัน จึงอาจทำให้การปรับตัวของเยาวชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จุฬารักษ์ กวีวิรัชย์ (2536) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร ความรู้สึกไม่แน่นอนใน ความเจ็บป่วย แรงสนับสนุนทางสังคม กับการปรับตัวของผู้ป่วยที่ได้รับยาเคมีบำบัด พบว่าครั้งที่ของการได้รับยาเคมีบำบัด ในผู้ป่วยมะเร็งเต้านมที่ได้รับยาเคมีบำบัดไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของผู้ป่วย

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สัมพันธภาพในครอบครัว กับการปรับตัวของ เยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์

ผลการวิจัยพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับการปรับตัวโดยรวมของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ นั่นคือ เยาวชนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี ก็มีแนวโน้มที่จะมีการปรับตัวเหมาะสม ในทางตรงข้ามหาก เยาวชนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ก็อาจมีแนวโน้มที่จะมีการปรับตัวไม่เหมาะสมได้ ทั้งนี้การที่ สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวนั้น สามารถอธิบายได้ว่าเยาวชนผู้เสพยาบ้าที่เข้ารับการบำบัดรักษาด้วยยาเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์มาก จึงมีความต้องการความรักความห่วงใยจากบุคคลอื่น ต้องการกำลังใจ และการปลอบใจ ทำให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ไปได้ในขณะที่เข้ารับการบำบัดรักษา ซึ่งบุคคลที่สำคัญที่จะทำ ให้เยาวชนสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ไปได้ คือ บุคคลที่อยู่รอบข้าง หรือ ผู้ใกล้ชิด ซึ่งหมายถึง ครอบครัว และสมาชิกในครอบครัว การเสพยาบ้าของเยาวชนเปรียบเสมือนการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น ในครอบครัว ครอบครัวจะเป็น สิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่จะส่งเสริมให้บุคคลนั้นมีการปรับตัวที่ดีต่อการบำบัด และสามารถหายป่วยได้โดยเร็ว หรือในทางกลับกันหากขาดการสนับสนุนจาก ครอบครัว อาจทำให้บุคคลนั้นเจ็บป่วยทรุดลงได้เช่นกัน (รุจา ภูไพบุณณ์, 2541) นอกจากนี้เมื่อเกิด ความเจ็บป่วยขึ้นในครอบครัว การยอมรับว่ามีความเจ็บป่วยเกิดขึ้นในครอบครัวจะช่วยส่งเสริมให้ เยาวชนกล้าที่จะเปิดเผยตนเองและยอมรับการบำบัดรักษา ผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษา ของ อัญชลี วิริยะประ (2536) พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ป่วยโรคลิ้นหัวใจมีความสัมพันธ์

ทางบวกกับการปรับตัว โดยอธิบายได้ว่าผู้ป่วยโรคคลื่นหัวใจเป็นผู้ต้องการความรัก ความห่วงใย จากครอบครัว ต้องการการดูแลช่วยเหลือเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ต้องการกำลังใจ และการสนับสนุน ในเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมหรือข้อห้ามต่างๆ ทั้งในกิจกรรม และในชีวิตประจำวัน จะเห็นได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญ เพราะครอบครัวเป็นแหล่งที่จะระดับประคองให้ผู้ป่วย ปรับตัวได้ ดังนั้นหากมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีย่อมจะทำให้เยาวชนผู้เสียหายเกิดความมั่นคงใน อารมณ์ และสามารถปรับตัวได้เหมาะสมที่สุดในที่สุด

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับ ปานกลาง กล่าวคือเมื่อพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นต่อ พฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อเยาวชน ซึ่งแสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัว จำแนก ตามรายข้อพบว่าความห่วงใยของสมาชิกในครอบครัวมีส่วนสำคัญทำให้เยาวชนมีกำลังใจในการ เข้ารับการบำบัดรักษา ($\bar{X} = 4.06$) นอกจากนี้ยังพบว่า เยาวชนรู้สึกเห็นด้วยที่ครอบครัวเป็นสถานที่ ที่ให้ความสุขกายสบายใจแก่เยาวชน ($\bar{X} = 3.95$) และมั่นใจว่าสมาชิกในครอบครัวจะดูแลเขาเป็น อย่างดี ($\bar{X} = 3.94$) ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีความสำคัญต่อการ บำบัดรักษาของเยาวชน

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับการปรับตัวเป็นรายด้านพบว่า สัมพันธภาพใน ครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับการปรับตัวด้านสรีรวิทยา และจากการพิจารณา คะแนนการปรับตัวด้านสรีรวิทยาของเยาวชนผู้เสียหายพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยที่เยาวชนผู้เสียหาย มีการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการขับถ่ายปกติ และสามารถรับประทานอาหาร ได้ตามปกติ ไม่มีอาการคลื่นไส้อาเจียน และไม่มีอาการเบื่ออาหาร การที่เยาวชนผู้เสียหายมีความ สามารถในการปรับตัวในระดับมากนี้ อาจเนื่องมาจากเป็นผู้รับการบำบัดแบบผู้ป่วยนอกซึ่งมารับยากลับ ไปปรับประทานอยู่ที่บ้าน จึงได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากครอบครัว ครอบครัวช่วยเหลือ คอยให้กำลังใจ คอยกระตุ้นอยู่เสมอ ซึ่งความสนใจ และการเอาใจใส่ของสมาชิกในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอและตลอด เวลานี้ น่าจะเป็นส่วนช่วยให้เยาวชนปรับตัวด้านสรีรวิทยาในระยะบำบัดได้มากขึ้น ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ อำไพรัตน์ กลิ่นขจร (2533) ที่พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ป่วยสูง อายุที่กระดูกขาหักขณะรับไว้รักษาในโรงพยาบาล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวเช่นกัน ดังนั้นถ้าสมาชิกในครอบครัวให้ความสนใจ เอาใจใส่ ห่วงใย และให้การดูแลอย่างสม่ำเสมอจะทำ ให้เยาวชนมีการปรับตัวด้านสรีรวิทยาอย่างเหมาะสม

และจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทาง บวกระดับปานกลางกับการปรับตัวด้านอ้อมโนทัศน์ สามารถอธิบายได้ว่า การมีสัมพันธภาพใน ครอบครัวที่ดี การได้รับความรักความห่วงใย ได้กำลังใจ ได้รับการช่วยเหลือ และยอมรับในตัว เยาวชนที่เสียหาย จากสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว น่าจะทำให้เยาวชนมีความรู้สึกมีคุณค่า

ในตนเองสูงขึ้น ซึ่งตามแนวคิดของรอย (Roy, 1999) กล่าวว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การได้รับการยอมรับยกย่องจากผู้อื่น เป็นความรู้สึกมั่นคงทางด้านจิตใจของบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม เช่นกับเยาวชนที่เสพยาบ้า ที่รู้สึกภูมิใจในตนเองที่ได้มารับการบำบัดรักษาในครั้งนี้ ($\bar{X} = 4.03$) สิ่งเหล่านี้ทำให้เยาวชนเกิดความรู้สึกมั่นคงในจิตใจของตนเอง จึงส่งผลต่อการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ที่เหมาะสม

แต่จากการศึกษาพบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์เท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถควบคุมตนเองได้จากอาการขาดยาที่เกิดขึ้น (Withdrawal Symptom) หรือจากสภาวะแวดล้อมของผู้เสพยาบ้า เช่น อยู่ในแหล่งที่สามารถหาซื้อสารเสพติดได้ง่าย (โสภกา ชูพิกุลชัย ขิปลมพันธ์ และคณะ, 2533) ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเลิกเสพยาบ้าได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอาจเกิดความวิตกกังวลกลัวว่าสังคมไม่ยอมรับ (Washton, 1997) นอกจากนี้เยาวชนบางกลุ่มมาจากครอบครัวที่มีความหวาดระแวง ไม่ไว้ใจใจ รวมถึงการที่สังคมมีทัศนคติที่ไม่ดีกับผู้ที่ใช้ยาเสพติด โดยตราหน้าว่าเป็นบุคคลที่ไม่น่าไว้ใจ และไม่ให้ออกสในการพิสูจน์ตัวเอง (สมบัติ สุพัทธ์ชัย, 2535) ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบทำให้เยาวชนไม่กล้าบอกหรือปรึกษากับสมาชิกในครอบครัว เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นโดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดรักษา จึงไม่กล้าที่จะปรึกษาสมาชิกในครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าคุณในครอบครัวและคนอื่นๆ คอยจ้องจับผิดการกระทำ ($\bar{X} = 2.65$) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็อาจทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ในระดับปานกลาง

นอกจากนั้นยังพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ที่สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อสมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญกับเยาวชน โดยการให้ออกสในการแสดงความคิดเห็น ให้ตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการบำบัดรักษา และเรื่องต่างๆ ของครอบครัว ตลอดจนการแสดงความรักความห่วงใยของสมาชิกในครอบครัว จะมีผลทำให้เยาวชนมีความรู้สึกมั่นคงในตนเอง มั่นคงในอารมณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เยาวชนสามารถดำรงบทบาทหน้าที่ส่วนต่างๆ ของตนเองได้ในระดับดีและเหมาะสม ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการวิเคราะห์ในบทบาทย่อยๆ เช่นบทบาทเยาวชน พบว่าเยาวชนผู้เสพยาบ้ามีการรับรู้ที่ดีว่าในขณะที่เข้ารับการบำบัด ตนเองจะตั้งใจเรียน หรือตั้งใจทำงาน ($\bar{X} = 3.95$) และในบทบาทหน้าที่ในครอบครัว ซึ่งพบว่าสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เยาวชนเข้ารับการบำบัดรักษา คือเพื่อทำให้พ่อแม่สบายใจ ($\bar{X} = 3.95$) บทบาทในสังคม ซึ่งพบว่าการเข้ารับการบำบัดรักษา ถือเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่นๆ ที่ติดยาในชุมชน ที่ไม่มารับการบำบัดรักษา ($\bar{X} = 3.95$) และบทบาทหน้าที่ผู้ป่วย ซึ่งพบว่าเยาวชนเชื่อว่าตนเองสามารถปฏิบัติตามแนวทางรักษาได้ทุกอย่าง ($\bar{X} = 3.97$) สัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีจะแสดงออกในรูปของการแสดงความห่วงใย ไม่ทอดทิ้งผู้ป่วย พาผู้ป่วยมาบำบัดรักษา

ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ป่วยมีกำลังใจในการบำบัดรักษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อ่ำไพรัตน์ กลิ่งขจร (2533) พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ เนื่องมาจากผู้สูงอายุได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำครอบครัวอยู่เสมอ มีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูลูกหลาน เป็นที่ปรึกษาของครอบครัว สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง จึงมีผลทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ เช่นเดียวกับเยาวชนผู้เสพยาบ้า ถ้าสมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญให้การยอมรับในการแสดงความคิดเห็นย่อมส่งผลให้เยาวชนมีการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

นอกจากสัมพันธภาพในครอบครัวจะมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับการปรับตัวด้านสรีรวิทยา ด้านอึดทนในทัศนคติ ด้านบทบาทหน้าที่แล้ว ยังพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง กับการปรับตัวด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน การพึ่งพาซึ่งกันและกันเป็นการปรับตัวเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคม เป็นการตอบสนองต่อความต้องการที่จะมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการให้และได้รับความรัก ความห่วงใย ซึ่งจะก่อให้เกิดความมั่นคง ปลอดภัย (Roy, 1999) จากการศึกษาพบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน จากการศึกษาวิจัยพบว่า เมื่อเยาวชนมีเรื่องที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคด้วยตนเองได้มักจะถามเพื่อน หรือบุคคลในครอบครัวก่อนเสมอ ($\bar{X} = 3.25$) ซึ่งแสดงถึงการพึ่งพาผู้อื่นและตนเองอย่างเหมาะสม เกิดการปรับตัวด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อ่ำไพรัตน์ กลิ่งขจร (2533) พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เนื่องจากโดยภาวะปกติทั่วไปผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบที่จะช่วยเหลือตนเองทำอะไรด้วยตนเองอยู่เสมอ เมื่อมาอยู่ในภาวะที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ต้องการพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือมาโดยตลอด ทำให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เช่นเดียวกันถ้าเยาวชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากสมาชิกในครอบครัว และส่งเสริมให้เยาวชนคงความเป็นตัวของตัวเอง มีการพึ่งพาผู้อื่นและพึ่งพาตนเองในขอบเขตที่เหมาะสมจะช่วยให้เยาวชนเกิดความมั่นใจ และมีการปรับตัวด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารของเยาวชนผู้เสพยาบ้ากับการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้าแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์

ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการปรับตัวโดยรวมของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เยาวชนผู้เสพยาบ้าที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือได้รับคำแนะนำ ข้อคิดเห็น จาก

แหล่งต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลตนเองในระหว่างบำบัดรักษาดีน่าจะมีการปรับตัวเหมาะสม และในทางตรงข้ามถ้าเยาวชนขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ ข้อคิดเห็น อาจจะมีการปรับตัวไม่เหมาะสม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการสนับสนุนทางสังคม โดยเฉพาะด้านข้อมูลข่าวสาร จะทำให้บุคคลมีความเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ (Caplan, 1980 cited in Jacobson, 1986: 25) นอกจากนี้ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับยังสามารถนำมาเป็นแนวทางในการตัดสินใจเพื่อให้มีการแก้ปัญหาได้ตรงจุดและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โคเฮน และวิลส์ (Cohen and Wills, 1985: 310 - 353) ที่กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอจะช่วยให้บุคคลมีการปรับตัวที่เหมาะสม เพราะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เกิดภาวะสมดุล ไม่เกิดภาวะวิกฤต มีอารมณ์ที่มั่นคง

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ รอย (Roy) ซึ่งกล่าวไว้ว่า เมื่อบุคคลไม่สามารถเผชิญกับสิ่งแวดล้อมได้ บุคคลจะกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูล หรือเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารที่ได้รับโดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารจากบุคลากรทางสาธารณสุข จะเป็นเสมือนแหล่งประโยชน์ที่จะส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมปรับตัวที่เหมาะสม จะทำให้เยาวชนทราบแนวทางในการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง ไม่รู้สึกถูกลดทอนทิ้ง ทำให้เกิดกำลังใจในการบำบัดรักษาอย่างจริงจัง และเมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ หรือการปฏิบัติตนเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองได้ดี และจากการศึกษาซึ่งเมื่อพิจารณาการได้รับข้อมูลในรายข้อพบว่า เยาวชนรับรู้ว่าคุณค่าที่ได้รับข้อมูลที่สำคัญๆ เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดในระดับสูงมาก เช่น ได้ข้อมูลว่าชีวิตจะดีกว่านี้หากเลิกเสพยาบ้าได้อย่างถาวร ($\bar{X} = 4.43$) ได้รับข้อมูลว่าคนที่เสพยาบ้ามีโอกาสเกิดอาการทางจิตได้ เช่น หนูแหว่ เห็นภาพหลอน ($\bar{X} = 4.34$) และได้รับคำแนะนำให้เห็นถึงผลเสียโทษของการเสพยาบ้าที่มีต่อตนเองและครอบครัว ($\bar{X} = 4.33$) ข้อมูลที่สำคัญๆ เหล่านี้ทำให้เยาวชนมีความตั้งใจในการบำบัดอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิภาวรัตน์ แสงสุวรรณ (2541) ที่พบว่าการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวของผู้ป่วยเด็กวัยรุ่นเรื้อรัง ซึ่งอธิบายได้ว่าผู้ป่วยเด็กวัยรุ่นเรื้อรังที่ต้องพบกับภาวะการเปลี่ยนแปลงด้านการเจริญเติบโต พัฒนาการต่างๆ ตามวัย รวมทั้งต้องเผชิญกับภาวะของโรคเรื้อรังที่เป็นอยู่ เมื่อได้รับการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างทั้งสมาชิกในครอบครัว ญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง ครู หรือแพทย์ พยาบาลแล้ว จะทำให้มีการปรับตัวตามความต้องการของร่างกายด้านอ้อมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกันได้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ โคเฮน และวิลส์ (Cohen and Wills, 1985: 310 - 357) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านข้อมูลข่าวสารจะช่วยให้บุคคลเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ทำให้มีการปรับตัวอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ สามารถอธิบายได้ว่าช่วงของการบำบัดรักษาด้วยยา เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่จะก้าวไปข้างหน้า หรือจะกลับไปสู่เส้นทางเดิม จึงทำให้เยาวชนสนใจรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือมีวิธีการแสวงหาความรู้หรือคำแนะนำ และข้อคิดเห็นจากแหล่งต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลตนเองในระหว่างบำบัดรักษามากขึ้น ดังนั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารจะช่วยให้เยาวชนผู้เสพยาบ้า ปฏิบัติตามบทบาทของตนเองได้อย่างถูกต้อง

5. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งของเยาวชนผู้เสพยาบ้ากับการปรับตัวของเยาวชนผู้เสพยาบ้าแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์

ผลการวิจัยพบว่า ความเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการปรับตัวโดยรวมและการปรับตัวรายด้านของเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ สามารถอธิบายได้ว่า เยาวชนที่มีความเข้มแข็งสูงน่าจะมีการปรับตัวด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสรีรวิทยา ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ที่เหมาะสม แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเยาวชนไม่มีความเข้มแข็ง (Hardiness) หรือมีความเข้มแข็งต่ำ อาจจะมีการปรับตัวด้านต่างๆ ไม่เหมาะสม ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าความเข้มแข็งหรือบุคลิกลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของตนเองจะทำหน้าที่เปรียบเสมือนแหล่งประโยชน์ภายในตัวบุคคล ที่ทำหน้าที่ดูดซับความเครียด และเพิ่มความสามารถในการทนต่อความเครียดของบุคคล เป็นลักษณะของบุคลิกภาพที่ช่วยให้บุคคลปรับตัวต่อภาวะสุขภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงไป (Pollock, 1989: 55) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ โคบาช่า (Kobasa, 1979: 1 - 11) ที่กล่าวว่า ในสถานการณ์ที่บุคคลต้องเผชิญกับความเครียดในระดับสูง ผู้ที่มีความเข้มแข็งสูงกว่าจะสามารถดำรงภาวะสุขภาพที่ดีไว้ได้มากกว่า แต่ผู้ที่มีความเข้มแข็งในระดับต่ำจะเกิดความเจ็บป่วยตามมา

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แม้ว่าเยาวชนผู้เสพยาบ้าซึ่งอยู่ในระยะบำบัดรักษาด้วยยา ซึ่งจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและอารมณ์ ซึ่งก่อให้เกิดความเครียดในระดับที่สูง แต่จากการศึกษาความเข้มแข็ง พบว่าเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีความเข้มแข็งในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเยาวชนผู้เสพยาบ้ามีความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ มีความยืดหยุ่น มีการทำทนาย และมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาที่ดีด้วย สอดคล้องกับคำกล่าวของ โคบาช่า (Kobaza, 1979) ที่กล่าวว่า บุคคลไม่ได้มีชีวิตอยู่ในลักษณะที่ตายตัว แต่จะปรับเปลี่ยนตามการกระทำ สถานการณ์ และความเครียด ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่สามารถทำทนายอุปสรรค และมองความเครียดว่าเป็นการสร้างความคิดเติบโตทางความคิด และเป็นกำไรชีวิต (Bigbee, 1985: 51 - 56) และจากการพิจารณารายชื่อ พบว่าข้อที่เยาวชนมีคะแนนการรับรู้สูงสุด ได้แก่

เยาวชนรู้สึกว่าการเข้ารับการบำบัดรักษาจะทำให้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.44$) และเชื่อว่าการเลิกเสพยาบ้าเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับตนเองมาก ($\bar{X} = 4.38$) ซึ่งเป็นการแสดงออกของความเข้มแข็งของเยาวชนที่ท้าทายตนเองให้เกิดการพัฒนาตนเอง และมีการปรับตัวอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของศรีธัญญา เบญจกุล (2538) ที่พบว่า ความเข้มแข็งอดทนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวในผู้ป่วยที่ได้รับการปลูกถ่ายไต และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิตยา คงชุม (2539) ที่พบว่าบุคลิกภาพที่เข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมที่ได้รับเคมีบำบัด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อบุคคลที่มีความเข้มแข็งเผชิญกับความเครียด มักจะมีการรับรู้และประเมินว่าสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทาย ที่สามารถควบคุมและจัดการได้ นอกจากนี้ ยังมีความมุ่งมั่นอย่างเพียงพอที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยความรับผิดชอบมากกว่าผู้ที่มีความเข้มแข็งในระดับต่ำกว่า (Kobasa et al., 1985) สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้บุคคลที่มีความเข้มแข็งสูงมีการปรับตัวที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถนำมาเป็นแนวทางในการให้การพยาบาลได้ ดังนี้
  - 1.1 จากผลการศึกษาที่พบว่าเยาวชนผู้เสพยาบ้าที่มารับการบำบัดรักษา แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลธัญญารักษ์ มีการปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นพยาบาลควรตระหนัก และให้ความสำคัญกับเยาวชนในเรื่องการปรับตัวระหว่างการเข้ารับการบำบัดรักษาของเยาวชน และควรสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อถือในตัวพยาบาลเพื่อให้เยาวชน กล้าที่จะระบายความในใจ ซึ่งอาจเป็นปัญหา ที่มีผลต่อการปรับตัวของเยาวชน เนื่องจากเยาวชนกลุ่มนี้แสดงถึงความตั้งใจในการบำบัดเลิกเสพยาอย่างจริงจัง
  - 1.2 จากการศึกษาพบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว ดังนั้นสถานบริการสุขภาพควรเน้นกิจกรรมที่จะช่วยสร้างให้เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว เช่น จัดกิจกรรมครอบครัวบำบัด และกิจกรรมส่งเสริมให้ครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดรักษา เนื่องจากการดูแลบำบัดเยาวชนผู้เสพยาบ้า จะคำนึงถึงการดูแลเยาวชนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ควรคำนึงถึงครอบครัวด้วย เพื่อเตรียมความพร้อมของครอบครัวในการดูแลเยาวชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้จากการศึกษา ยังพบว่าเยาวชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าไม่สามารถระบายความในใจกับครอบครัวได้ ชอบอยู่คนเดียวเมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ และรู้สึกว่าคนในครอบครัวคอยจ้องจับผิดการกระทำอยู่เสมอ ดังนั้นกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวดังกล่าว ควรจะต้องมุ่งเน้นที่การสร้างความรัก ความอบอุ่น และความไว้วางใจ และการสนับสนุนให้เยาวชนและครอบครัวมีการช่วยแก้ไขปัญหา ร่วมกัน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเยาวชนจะได้มีความกล้าที่จะระบายความในใจ และกล้าปรึกษาปัญหา กับครอบครัว

1.3 จากการศึกษาพบว่า การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการปรับตัว ดังนั้นสถานบริการสุขภาพควรจัดให้มีหน่วยบริการให้คำปรึกษา และคำแนะนำสำหรับเยาวชนผู้เสพยาบ้า และครอบครัวอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัว เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารการดูแลตนเองในระยะบำบัดรักษา การดำเนินชีวิต การคบเพื่อน และปัญหาการเข้าสังคมของเยาวชน โดยให้ทีมให้คำปรึกษาประกอบด้วย พยาบาล นักจิตวิทยา เพื่อให้ผู้ป่วยและสมาชิกในครอบครัวได้ระบายความรู้สึก สอบถามแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการให้และการรับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารได้ดีมากขึ้น

1.4 นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าความเข้มแข็งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว ดังนั้นสถานบริการสุขภาพจึงควรจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความเข้มแข็งในเยาวชนผู้เสพยาบ้า โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เช่น กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เนื่องจากเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้โดยใช้บทบาทของพยาบาล ด้วยการให้เยาวชนเกิดความคิด และรับรู้จากการสะท้อนภาพให้เยาวชนเห็นภาพในส่วนตัวของตน มองเหตุการณ์ชีวิตของตนใหม่ในด้านดี ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะส่งผลต่อความมุ่งมั่น ความสามารถในการควบคุมและความทำทนายตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งในเยาวชน เป็นกลยุทธ์ในการส่งเสริมให้สามารถปรับตัวได้เหมาะสม ไม่หันกลับไปเสพยาอีก

2. ด้านการวิจัย

2.1 เนื่องจากในการศึกษาการปรับตัว อาจมีปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว จึงควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติมในลักษณะปัจจัยคัดสรรด้านลักษณะของเยาวชน เช่น ระดับความเครียด / ความวิตกกังวลของเยาวชน ความคาดหวัง ในความสามารถของตนเอง ความเชื่อมั่นในอำนาจภายนอก – ภายในของตนเอง และปัจจัยด้านครอบครัวอื่นๆ เช่น การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละภาค การนับถือศาสนา เป็นต้น

2.2 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลธัญญารักษ์ ซึ่งเป็นตัวแทนของเยาวชนที่มารับการบำบัดที่แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลธัญญารักษ์เท่านั้น ควรมีการศึกษาในเยาวชนผู้เสพยาบ้า แผนกผู้ป่วยใน โรงพยาบาลธัญญารักษ์ เพื่อดูการปรับตัวว่ามีความแตกต่างกันระหว่างสองกลุ่มหรือไม่

2.3 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการปรับตัวเท่านั้น หากต้องการศึกษาให้ลึกซึ้ง ควรทำการศึกษาถึงทดลอง (Quasi experiment) โดยนำกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการปรับตัวให้กับเยาวชนโดยตรง เช่นการจัดโปรแกรมการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารอย่างมีรูปแบบ แล้วเปรียบเทียบระดับการปรับตัวก่อนและหลังการใช้โปรแกรมนั้น